

Comisiwn Ffiniau i Gymru

Adroddiad Blynyddol 2013/14

© Hawlfraint y Goron 2014

Gallwch aildefnyddio'r wybodaeth hon (ac eithrio logos) yn rhad ac am ddim ar unrhyw ffurf eu mewn unrhyw gyfrwng, o dan delerau'r Drwydded Llywodraeth Agored. Er mwyn gweld ydrwydded hon, ewch i <http://www.nationalarchives.gov.uk/doc/open-government-licence> neu anfonwch neges e-bost at: psi@nationalarchives.gsi.gov.uk

Lle rydym wedi nodi unrhyw wybodaeth hawlfraint trydydd parti, bydd angen i chi gael caniatâd gan ddeiliaid yr hawlfraint dan sylw.

Dylid anfon unrhyw ymholiadau mewn perthynas â'r cyhoeddiad hwn atom ni yn bcomm.wales@wales.gsi.gov.uk

Mae'r ddogfen hon ar gael hefyd ar ein gwefan yn www.bcomm-wales.gov.uk

COMISIWN FFINIAU I GYMRU

ADRODDIAD BLYNYDDOL 2013/14

IONAWR 2014

Comisiwn Ffiniau i Gymru
Tŷ Hastings
Llys Fitzalan
Caerdydd
CF24 0BL
Ffôn: +44 (0)29 20464819
Rhif Ffacs: +44 (0)29 20464823
E-bost: comffin.cymru@cymru.gsi.gov.uk

Cynnwys

Rhagair	1
Cyflwyniad	2
Amcanion	5
Canlyniadau	6
Cyllideb a Gwariant	7
Rhaglen Waith ar gyfer 2014/15	8

Rhagair

Mae'n bleser gennyf gyflwyno Adroddiad Blynyddol y Comisiwn Ffiniau i Gymru ar gyfer y flwyddyn ariannol 2013-14. Ar ôl terfynu Arolwg 2013 yn gynnar ym mis Ionawr 2013, aethom ati i adolygu ein cynllun gwaith ar gyfer y flwyddyn hon, ac adlewyrchwyd hyn yn y gyllideb gytunedig a'r gwariant canlyniadol.

Yn ystod y flwyddyn rydym wedi ceisio sicrhau cynnal a datblygu arbenigedd y staff trwy ddarparu cyfleoedd ar gyfer hyfforddiant yn y defnydd o'n system gwybodaeth ddaearyddol a rheoli prosiectau yn benodol.

Yr Anrhydeddus Meistr Ustus Wyn Williams
Dirprwy Gadeirydd

1. Cyflwyniad

Y Noddwr

1.1 Corff Cyhoeddus Anadrannol cyngorol ac a ariennir yn gyfan gwbl gan Swyddfa'r Cabinet yw'r Comisiwn Ffiniau i Gymru. Mae'r Comisiwn yn cyflwyno adroddiadau i'r Ysgrifennydd Gwladol a dyletswydd statudol yr Ysgrifennydd Gwladol yw eu cyflwyno gerbron y Senedd. Lle bo'r adroddiad yn argymhell bod angen gwneud addasiadau i ffiniau etholaethau Seneddol, mae'n rhaid i'r Ysgrifennydd Gwladol hefyd gyflwyno copi drafft o Orchymyn y Cyfrin Gyngor gerbron y Senedd, er mwyn dod ag argymhellion y Comisiwn i rym. Mae'r Arglwydd Ganghellor yn penodi'r Dirprwy Gadeirydd, mae'r Ysgrifennydd Gwladol yn penodi aelodau'r Comisiwn, y Comisiynwyr Cynorthwyol, a'r Ysgrifennydd i'r Comisiwn (gweler Aelodaeth isod).

Y Comisiwn

1.2 Mae'r Comisiwn wedi'i sefydlu o dan adran 2 ac atodlen 1 Deddf Etholaethau Seneddol 1986 (fel y'i diwygiwyd). Corff annibynnol, anwleidyddol a chwbl amhleidiol ydyw. Nid yw'r Comisiwn yn ystyried ffactorau gwleidyddol ac ni chaiff effeithiau argymhellion y Comisiwn ar batrymau pleidleisio yn y dyfodol eu hystyried.

1.3 O 1 Ionawr 2002, mae swyddogion Ysgrifenyddiaeth Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru (CFfDLC)¹, a leolir yng Nghaerdydd, wedi staffio Ysgrifenyddiaeth y Comisiwn Ffiniau hefyd. Er bod adeiladau a rhai adnoddau staff yn cael eu rhannu, mae'r ddau Gomisiwn yn gweithredu'n annibynnol i'w gilydd.

Aelodaeth

1.4 Siaradwr Tŷ'r Cyffredin yw Cadeirydd yn rhinwedd ei swydd pob un o'r pedwar Comisiwn Ffiniau Seneddol yn y Deyrnas Unedig. Mae penodi'r Siaradwr yn pwysleisio annibyniaeth, amhleidioldeb a natur anwleidyddol y Comisiynau. Nid yw'r Siaradwr yn cyfrannu o gwbl at gynnal arolygon. Mae'r Dirprwy Gadeirydd, sy'n eistedd yn y cyfarfodydd, yn Farnwr yn yr Uchel Lys: yr Anrhydeddus Meistr Wyn Williams a benodwyd hyd at ddiwedd mis Medi 2017. Yr Aelodau yw Mr Paul Loveluck a'r Athro Robert McNabb, a phenodwyd y ddau hyd at ddiwedd mis Medi 2016.

1.5 Caiff y Comisiynwyr eu penodi'n rhan-amser a byddant yn cyfarfod pryd bynnag y bydd y rhaglen waith yn gofyn am hynny. Ers pasio Deddf y Comisiwn Ffiniau 1992, mae Aelodau'r Comisiwn (ac eithrio'r Dirprwy

¹ Newidiwyd yr enw o'r Comisiwn Ffiniau Llywodraeth Leol i Gymru gan Ddeddf Llywodraeth Leol (Democratiaeth) (Cymru) 2013.

Gadeirydd) wedi cael ffi ddyddiol y cytunir arni gan yr Adran Nawdd gyda Thrysorlys Ei Mawrhydi ar gyfer gwaith a wneir ar ran y Comisiwn a chyda'r Dirprwy Gadeirydd, ac mae ganddynt hawl i adennill unrhyw dreuliau (megis costau teithio a chynhaliaeth) yr eir iddynt yng ngwaith y Comisiwn.

- 1.6** Mae'r Comisiwn wedi sefydlu Cod Ymarfer a Chofrestr o Fuddiannau Aelodau, sy'n cael eu diweddarau bob blwyddyn. Mae copïau o'r dogfennau hyn ar gael ar gais.
- 1.7** Mae gan y Comisiwn ddau aseswr statudol. Un o'r rhain yw'r Bwrdd Ystadegau (a gynrychiolir gan yr Ystadegydd Gwladol), a'r llall yw Cyfarwyddwr Cyffredinol yr Arolwg Ordnans. Mae dirprwyon yn cynrychioli'r ddau yng nghyfarfodydd y Comisiwn.
- 1.8** Mae'r Ysgrifennydd Gwladol hefyd yn penodi Ysgrifennydd i'r Comisiwn. Yn dilyn ymadawiad Mr Ben Whitestone ym mis Mehefin 2013, penodwyd Mr Steve Halsall yn Ysgrifennydd o fis Ionawr 2014. O dan drefniadau'r Ysgrifenyddiaeth ar y cyd, penodwyd Mr Halsall yn Brif Weithredwr Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru hefyd.
- 1.9** Rôl yr Ysgrifenyddiaeth yw gwasanaethu a chynorthwyo'r Comisiynwyr wrth gynnal eu harolygon a gwneud eu penderfyniadau. Mae'r Ysgrifenyddiaeth yn gweithio yn swyddfeydd Ysgrifenyddiaeth CFfDLC yng Nghaerdydd a chysylltir â Llywodraeth Cymru mewn perthynas â staffio ac adeiladau.

Dyletswyddau Statudol

- 1.10** Prif swyddogaeth statudol y Comisiwn yw parhau i adolygu dosbarthiad seddau mewn etholiadau Seneddol, cynnal arolygon rheolaidd o ffiniau etholaethau Seneddol a llunio adroddiadau gydag argymhellion i'r Ysgrifennydd Gwladol yn unol â darpariaethau Deddf Etholaethau Seneddol 1986 (fel y'i diwygiwyd).
- 1.11** Gwnaeth Deddf Systemau Pleidleisio Seneddol ac Etholaethau 2011 newidiadau sylweddol i'r ddeddfwriaeth sy'n llywodraethu dosbarthiad seddau Seneddol.
- 1.12** Roedd y Ddeddf yn dileu'r cysylltiad rhwng yr etholaethau Seneddol ac etholaethau Cynulliad Cymru hefyd. Effaith hyn, nes y rhoddir deddfwriaeth newydd yn ei lle, yw diffyg unrhyw fecanwaith ar gyfer arolygu etholaethau Cynulliad Cymru yn rheolaidd.
- 1.13** Fe wnaeth Deddf Cofrestru Etholiadol a Gweinyddu 2013 ddiwygio Deddf Systemau Pleidleisio Seneddol ac Etholaethau 2011. Newidiodd hyn y dyddiad pan fydd rhaid i'r Comisiwn adrodd ei argymhellion i'r Senedd o 'cyn 1 Hydref 2013' i 'heb fod cyn 1 Medi 2018 a chyn 1 Hydref 2018'. I bob pwrpas mae hyn yn golygu bod yr arolwg nesaf i gychwyn yng Ngwanwyn 2016 gyda gwaith paratoi yn cael ei wneud yn 2015.

2. Amcanion

Amcan Cyffredinol

2.1 Parhau i adolygu cynrychiolaeth Cymru yn Nhŷ'r Cyffredin a Chynulliad Cenedlaethol i Gymru² yn barhaus.

Amcanion Penodol ar gyfer 2013/14

2.2 Dyma oedd yr amcanion ar gyfer y Comisiwn yn ystod blwyddyn ariannol 2013-14:

- Cynnal swyddfa i'r Comisiwn er mwyn ymdrin ag ymholiadau ac i ymgymryd â dyletswyddau statudol;
- Sicrhau bod holl waith y Comisiwn yn cael ei wneud gyda'r bwriad o gynnig y gwerth gorau posibl am arian;
- Sicrhau cadw'r wybodaeth a'r arbenigedd o fewn y Comisiwn; a
- Rhoi'r newidiadau ar waith i weithrediad y Comisiwn fel yr argymhellwyd yn yr adroddiad Cau'r Arolwg.

Yn ogystal, bydd y Comisiwn yn monitro canlyniadau argymhellion y Comisiwn ar Lywodraethu a Darparu Gwasanaethau Cyhoeddus ac yn ystyried y goblygiadau i waith y Comisiwn.

Cynllun Iaith Gymraeg

2.3 Mae'r Comisiwn yn gweithredu polisi cwbl ddwyieithog. Bydd pob dogfennaeth swyddogol a gyhoeddir gan y Comisiwn ar gael yn Gymraeg ac yn Saesneg. Mae'r Comisiwn yn croesawu gohebiaeth gan unigolion a sefydliadau yn Gymraeg ac yn Saesneg.

² Gweler paragraff 1.12

3. Canlyniadau

Cyfarfodydd

3.1 Cynhaliodd y Comisiwn un cyfarfod, ym mis Medi 2013. Cynhaliwyd cyfarfod ar y cyd â Chomisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru ym mis Tachwedd 2013 lle cytunwyd ar Femorandwm Cytundeb mewn perthynas â gweithrediad yr Ysgrifenyddiaeth ar y cyd. Cyfarfu'r Comisiynwyr hefyd â chydweithwyr o Gomisiynau Ffiniau eraill y DU ym mis Tachwedd 2013 i drafod datblygiadau newydd a rhoi gwelliannau gweithredu ar waith.

Hyfforddiant

3.2 Mae cyrsiau hyfforddi y mae'n ofynnol i aelodau staff eu mynychu wedi parhau eleni, ac yn cynnwys: Rheoli Gwybodaeth a Chofnodion ac Ymwybyddiaeth o Gydraddoldeb, Amrywiaeth a Hawliau Dynol. Fe wnaeth staff sydd â chyfrifoldeb am ddiweddarau gwefan y Comisiwn fynychu cwrs rheoli cynnwys gwefannau. Hefyd, mae hyfforddiant datblygu staff wedi'i gefnogi gan y Comisiwn ac mae cyrsiau a fynychwyd yn cynnwys '7 Habits of Highly Effective People' ac Ysgrifennu Adroddiadau. Mae tri aelod o staff wedi dechrau ar Raglen Arweinyddiaeth Llywodraeth Cymru (Cultivar). Mynychodd pob aelod o staff gwrs Lefel 1 Rheoli Rhaglenni a Phrosiectau ac maent wedi'u cofrestru ar gyrsiau Lefel 2 a 3 yn y flwyddyn nesaf. Derbyniodd Swyddog Arolygon newydd hyfforddiant penodol i'r swydd, a oedd yn cynnwys Cyflwyniad i MapInfo Professional, a threfnwyd a chefnogwyd hyfforddiant mewnol. Mae hyfforddiant yn y Gymraeg wedi'i roi ar sail anffurfiol i staff nad ydynt yn siarad Cymraeg, i'w helpu i wella'u hynganiad o enwau lleoedd Cymraeg.

Gwybodaeth

3.3 Mae'r Comisiwn yn trefnu bod gymaint o wybodaeth ar gael i'r cyhoedd ag sy'n ymarferol drwy'r wefan (www.bcomm-wales.gov.uk). Ymatebir i geisiadau am wybodaeth nad yw ar gael ar y wefan. Mae gan y Comisiwn darged o 15 diwrnod i ymateb i'r cyfryw geisiadau. Yn 2013-14 derbyniom 10 cais am wybodaeth, ac ymatebwyd i bob un ohonynt cyn pen 15 diwrnod. Mae hyn yn cymharu â 3 chais yn 2012-13.

4. Cyllideb a Gwariant

Gwariant Ebrill 2013 hyd at Fawrth 2014

- 4.1 Mae Tabl 1 yn cymharu'r gwariant gwirioneddol â'r gyllideb, yn ystod y flwyddyn ariannol y mae a wnelo'r adroddiad hwn â hi.

Tabl 1 – Cyllideb a Gwariant

Elfen Gyllideb	Cyllideb (£)	Gwirioneddol (£)
Cyflogau Staff	45,000	45,000
Ffioedd Comisiynwyr a Chomisiynwyr Cynorthwyol	8,000	3,692
Adeilad y Swyddfa	27,500	27,500
Teithio a Chynhaliadaeth	900	699
Lletygarwch	100	100
TG a Thelathrebu	5,500	5,000
Costau Arolygon Eraill*	13,000	11,779
Cyfanswm	100,000	94,270

*yn cynnwys costau gwrandawiaidau, hyfforddiant, postio, hysbysebu, argraffu, trawsgrifio a chyfieithu.

- 4.2 Ar gyfer 2013-14 cytunodd Swyddfa'r Cabinet i ddarparu cyllid penodedig o £100,000 i'r Comisiwn i dalu cost cynnal Ysgrifenyddiaeth yng Nghymru yn ystod blynyddoedd pan na wnaed unrhyw waith arolygon seneddol. Mae Tabl 1 yn dangos y categorïau amrywiol y dyrannwyd y cyllid penodedig iddynt. Y prif resymau am y tanwariant hwn oedd:

- Cynhaliwyd llai o gyfarfodydd y Comisiwn nag a ragwelwyd; ac
- Roedd y Comisiwn am gyflawni'r gwerth mwyaf posibl am arian yn ei holl waith.

5. Rhaglen Waith ar gyfer 2014/15

5.1 Gan fod y Comisiwn Ffiniau i Gymru yn rhannu ei Ysgrifenyddiaeth gyda Chomisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru, bydd y staff yn ymwneud yn bennaf â gwaith cynnal arolygon o ffiniau llywodraeth leol a threfniadau etholiadol. Fodd bynnag, o fewn termau ei amcanion cyffredinol i barhau i adolygu cynrychiolaeth Cymru yn Nhŷ'r Cyffredin yn barhaus, amcanion penodol y Comisiwn yn 2014/15 fydd:

- Cynnal swyddfa i'r Comisiwn er mwyn ymdrin ag ymholiadau ac i ymgymryd â dyletswyddau statudol;
- Sicrhau bod holl waith y Comisiwn yn cael ei gyflawni gyda'r bwriad o ddarparu'r gwerth gorau posibl am arian;
- Sicrhau cadw'r wybodaeth a'r arbenigedd o fewn y Comisiwn; a
- Rhoi'r newidiadau ar waith i weithrediad y Comisiwn fel yr argymhellwyd yn yr adroddiad Cau'r Arolwg.

5.2 Ar ddiwedd mis Mawrth 2014 derbyniodd y Comisiwn hysbysiad ynghylch dechrau Adolygiad Tair Blynedd o Gomisiynau Ffiniau Cymru, Lloegr, yr Alban a Gogledd Iwerddon. Bydd y Comisiwn yn ymgymryd â'r gwaith sydd ei angen i hwyluso'r adolygiad hwn.

Cyllideb

5.3 Er mwyn galluogi cyflawni'r amcanion a restrwyd yn 4.1 uchod, dyrannwyd cyllideb o £100,000 i'r Comisiwn ar gyfer y flwyddyn ariannol 2014/15.

